

Nakladnik: HNK u Varaždinu
Za nakladnika: mr. Jasna Jakovljević, ravnateljica
Urednik: Marijan Varjačić
Foto: Darko Gorenak
Oblikovanje programa: Gordana Damjanić
Tisak: TIVA tiskara Varaždin

jagoda kralj novak
“SINGERICA”
cabaret

Jagoda Kralj Novak

SINGERICA

Tekst, režija, igra:
Jagoda Kralj Novak

Autorica tekstova songova:
Vesna Kosec-Torjanac

Skladatelj i korepetitor:
Vid Novak Kralj

Kostimograf: Mladen Jerneiĉ

HNK u Varaždinu/ Scena 2011.
Sezona 2011/12.

TIVATISKARA

Kazalište jednoga

1.

Poezija koja je u Hrvatskoj pisana 1990-ih i početkom 21. stoljeća označena je terminom "stvarnosna". Možda je ponajbolje reprezentira zbirka pjesama *Nešto nije u redu* Tatjane Gromače (2000.). Zatim, u posljednje vrijeme spominje se verizam u hrvatskom glumištu 1990-ih, a kao primjer navode se neke režije Petra Večeka (*Dobro došli u plavi pakao* i dr.). Riječ je o izravnom prikazu zbilje u književnosti i kazalištu, nastojanju da se što neposrednije (npr. bez "skrivanja iza metafora") prikaže tzv. životna stvarnost, naime život ovdje i sada a ne *sub specie aeternitatis* ("s gledišta vječnosti").

Tekstovi monodrama koje pišu ili pak adaptiraju za izvođenje sami glumci, po pravilu, izrazito su stvarnosni. Od 1970-ih, a možda otprije, možemo pratiti tendenciju neorealističke inspiracije u monodrami koju pišu glumci. Za tu je tendenciju karakteristična i reprezentativna monodrama *I to ljudi govore* (1976.), koju je napisao i izvodio pokojni glumac Slavko Brankov, Varaždinac, prijatelj i susjed iz djetinjstva naše Jagode Kralj Novak. Junaci te i takvih monodrama zapravo su u socijalnom pogledu antijunaci. U Brankovljevoj monodrami bio je to, uz druge, jedan legendarni varaždinski nogometaš.

Kao što je isticala ruska škola glume, DAR OPAŽANJA ŽIVOTA spada među najvažnije glumačke talente; glumci koji su slabi promatrači života moraju "naučiti da uočavaju i vide" (N. Gorčakov). Vrsni glumci imaju visoko razvijenu socijalnu inteligenciju, osjećaj za ljude iz svih slojeva, počevši od tzv. deklasiranih i malih, to jest, neobičnih običnih ljudi. Oni kao promatrači života vide i čuju što obično oko i uho ne vidi i ne čuje. "Zalihe" takvih opažaja, osobito DETALJA, čini njihovu glumu uvjerljivom i životnom. Možemo reći da glumci junake svojih monodrama ne izmišljaju, nego ih nalaze "gotove" u životu. Takav je slučaj i s monodramom *Singerica* Jagode Kralj Novak, prvakinje drame HNK u Varaždinu.

Monodrama je kazališni komad za jednog glumca ili glumicu s eventualno nijemim sporednim ulogama. Često su tekst i radnja dramaturški pojačani glazbenom pratnjom i drugim tehničkim medijima (televizor, telefon, projekcije slika itd.). Monodrama je bila zastupljena još u grčkoj antici (Eshil), međutim, prvi procvat doživjela je u 18. st. u Francuskoj i Njemačkoj (*Pygmalion*, 1770., Jean-Jacque Rousseau; *Proserpina*, 1776., Johann Wolfgang v. Goethe). Tada monodrama dobiva nove dramaturške naglaske i odgovara želji da se pronikne i otkrije unutrašnji svijet duše. Naglašavaju se lirski momenti, pri čemu se ističe intezitet duševnih procesa preko vanjskih stilističkih elemenata (anakoluta, hiperbola, uzvici i povici), glumačkim (pantomima) i tehničkim sredstvima (muzička pratnja). S vremenom, monodrama postaje površno poigravanje jezikom. Jednoličnost tema, pretjerana retorika, također sklonost većine glumaca blistavim solo nastupima, pri čemu virtuoznost potiskuje u stranu dramsko i lirsko, omogućila je da se monodrama klišeizira. U 19. stoljeću imamo još samo epigonsko oponašanje i parodiste monodrame. Tek 20. st. donijelo je ponovno njeno oživljavanje. Sada su tendencije u monodrami, usporedno s općim razvojem literature, pojednostavljenje "scenskog svijeta" (u inscenaciji, osobama i tekstu), otvaranje pitanja o identitetu pojedinca i mogućnosti međuljudske komunikacije u rastućem nepovjerenju prema govoru. Tako monodrama oblikuje govor skepse i raspadanje Ja na sceni. Jezik postaje mehaničkim govorom, duševni unutrašnji svijet postaje poprište zbivanja koje stalno stoji u znaku smrti, pozornica postaje negacija pozornice. Muzička pratnja se također nadomešta različitim uređajima. Tako je to u monodramama Arnolta Bronnena (*Ostpolzug*, 1926.), Jean Cocteaua (*La voix humaine*, 1930.), Samuela Becketa (*Krapp's last tape*, 1958.), Petera Hocksa (*Ein Gespräch im Hause Stein über den abwesenden Herrn von Goethe*, 1976.). Taj razvoj monodrame u 20. st. kulminira u Koncertu po željama (*Wunschkonzert*, 1972.) Franza Xavera Kroetza, u kojoj je jedna nijema osoba na sceni, koja se na koncu ubije. Danas, uz autore koji pišu monodrame (Patrick Süskind, *Der Kontrabass*, *Fosses der Gittarenmann*), jača tendencija scenskih adaptacija od strane umjetnika koji ih sami izvode. U Moskvi je 1999. osnovana međunarodna mreža festivala monodrame. Oni se održavaju u brojnim gradovima (Kiew, Riga, Wroclav, Minsk, Kiel i dr.). Festival monodrame održava se u Sloveniji u Ptujju, u Makedoniji u Bitoli, a u Srbiji u Zemunu festival monodrame i pantomime (od 1973-1992. te 1996 i dalje).

Od Eme do Emanuele

Na javnim mjestima ljudi su najmanje – javni. Navlače maske koje se, prema uvriježenom poimanju određenih društvenih uloga, stapaju s gomilom, zatirući svoju individualnost. U samoposluzi smo kupci, na utakmici navijači, u crkvi vjernici, uz rijeku šetači ili ribolovci... Prikazujemo se, lickamo, dotjerujemo, a u sebi držimo stiješnjene svoje nade, svoju prošlost, sve ono što bismo možda mogli ostvariti da se ne sramimo svojih propusta i promašaja, da s ponosom pridamo značaj svojim malim svakodnevnim životnim trijumfima... Da izađemo iz svojih čahura i javno se izložimo, mi, jedinstveni sa svojim mislima, sa svojim tijelima, spremni na rizik negodovanja većine!

Zamislimo prizor: u restoranu ili kafiću, dakle prostoru u kojem zauzmemo svoj stol, svoje malo mjesto u kutu svijeta koji je ovdje nakanio odigrati dokolicu, uživamo u lažnoj javnoj intimi gdje nam je dodijeljena uloga gosta, konzumenta, ali i nekoga tko se želi potajice pokazati. No, glas ne želimo odati – pričamo šaptom ili šutimo i promatramo jesmo li promatrani.

Tada neki gost, po svemu sudeći kvantitativni konzument, postane glasan. I, možda nas zazove. Znak je to za uzmak. Ne, mi nismo dio tog prizora, taj glas je ugroza: neočekivan je a mi nismo uvježbali ulogu javne komunikacije. Priča, taj čudni gost, o recesiji, o tome kako je nekad bilo bolje, o lošem obrazovnom ili zdravstvenom sustavu, o svojoj susjedi koju i mi poznajemo... Možda su to i naše riječi, ali, zaboga, neka glas ne bude javan!

Zamislimo taj prizor sa ženskom osobom. Je li poželjna muškom oku – ako ste žensko, to ćete odmah procijeniti. Postat ćete aktivniji, možda naručiti još jedno piće ili iskazati nježnost svome partneru za stolom kako biste odvratili njegovo zanimanje za onim ženskim objektom. Ali, glas – on ustrajava, on se uvlači, vibrira nad našim tijelima, prodire nezaustavljivo u sve pore. Porazio vas je.

Ukoliko je riječ o muškom društvu, „stvar“ je jednostavnija: objekt žudnje je možda za susjednim stolom ili uopće nije prisutan ili je posve imaginaran, pa, evo prilike: preko javnosti izloženog ženskog objekta pokazati svoje zanimanje prožeto testosteronom.

S kojom ste se god namjerom obreli u prostoru kojega sve više natkriljuje neka dama za isturenim stolom, postajete slušatelji i gledatelji; ne preostaje vam drugo nego poslušati nametljiv glas i spojiti ga s vizualnim otjelotvorenjem te ženske osobe za stolom koji je postao pozornica. Pa, što to ona nudi?

Još jedna tekstilna radnica bez posla? Svakodnevna priča, mislite. No, priča, kao svaka dobra priča, ponese, zaokuplja vas. Polako uranjate u tuđi život i zavolite Emicu, ženu koja komentira svakodnevna zbivanja, odvodi vas u svoje djetinjstvo, u roditeljski dom, podastire pred vama svoje mladenačke snove, prve ljubavi... Skidajući sa sebe komad odjeće, otkriva vam, malo po malo, drugo svoje lice – Emanuelu, renomiranu kurtizanu.

Pred vama nije ucviljena žena koja jadikuje nad svojom sudbinom, već žena koja je svoj život uzela u svoje ruke, žena koja će se sočnom komikom obrušiti na čitav svijet u svom obzoru, pa i na samu sebe. Zapjevat će, zaplesati i zavesti vas. Probuditi vas. Postat ćete sudionicima svojim smijehom i vaš će glas postati – javni.

Vesna Kosec-Torjanac

Jagoda Kralj Novak, dramska prvakinja Hrvatskoga narodnog kazališta u Varaždinu, u svojoj je plodnoj glumačkoj karijeri odigrala više od stotinu, mahom glavnih, kazališnih uloga. Dobitnica je brojnih nagrada struke i publike.

Tuđim je sudbinama udahnjivala dušu, podarila tijelo. Tuđe riječi, „kao da su njezine“, odzvanjale su s pozornice i nastanjivale se u publici. Nakon svega, sama piše tekst za svoju predstavu. Ne iz nužde, ne od zanata! Glumačka radoznalost prožima Jagodu kao osobu koja vješto spaja životno iskustvo s onim scenskim, stoga je posve razumljivo da percepciju zbilje uprizoruje – i tekstem. *Singerica* tako nije početnički Jagodin uradak, već logičan slijed dugog kazališnog iskustva, sada zaokruženog u stvaralačkom ciklusu - od teksta do izvedbe.

Prisutna je na pozornici ovog Kazališta od 1964. g. Ušavši u stalni radni odnos, 1973. g. na poziv tadašnjeg ravnatelja prekida studij prava u Zagrebu i potpuno se predaje glumačkom zvanju. Godine 1984. g. diplomirala na Fakultetu organizacije i informatike u Varaždinu. Do danas u matičnoj je kući odigrala 96 mahom glavnih i velikih uloga. Prisutna je i na zagrebačkim kazališnim daskama: HNK Zagreb, Gavella, ZKM, Mala scena. Juliška u predstavi *Familija u prahu* njena je 100-ta kazališna uloga. Glumila je na filmu (*Put u raj* *biznis klasom*, *Lov na jelene*, *Erogena zona*, *Ne daj se Floki*) i televiziji (*Gruntočani*, *Nikola Tesla*, *Nokturno*, *Mačak pod šljemom*, *Prijeđi rijeku ako možeš*, *Nevolje jednog Branimira*, *Inspektor Vinko*, *Ne daj se Floki*, *Ponos Ratkajevih*, *Šime u gostima*, *Mamutica*). Za svoj rad dobila je brojne nagrade: *Sedam sekretara SKOJ-a* (1977.), Prvomajska nagrada UDUH-a (1987.), odličje *Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića* (1996.), nagrada za glavnu žensku ulogu na *Festivalu glumca* (2004.), nagrada Grada Varaždina za sveukupan doprinos u kulturi (2005.), nagrada žirija publike HNK-a u Varaždinu (2003., 2005., 2006., 2007. i 2008.), nominacije za nagradu Hrvatskog glumišta (2000. i 2004.) i za nagradu *Dubravko Dujšin* (2004.), Nagrada *Vladimir Nazor* (2011.)

Neke od uloga u kazalištu:

Laura, *U agoniji* M. Krleža, režija Petar Veček; Anka, *M. Krleža Kraljevo*, režija Borna Baletić; Bobočka, *Povratak Filipa Latinovicha* M. Krleža, režija Miro Međimorec; Jadviga Jesenska *Na rubu pameti* M. Krleža, režija Ozren Prohić; Ljubica, *Ljubica* A. Šenoe, režija Želimir Mesarić; Roža, *Švoga tela gospodar* Slavka Kolara, režija: Petar Šarčević; Marica, *Gospodsko dete* K. Mesarića, režija Kalman Mesarić; Grušenjka, *Braća Karamazovi* F.M. Dostojevskog, režija Matko Sršen; Jokasta, *Edip* Sofokla, režija Ozren Prohić; Celia Peachum, *Opera za tri groša* B. Brechta, režija Petar Veček; Dona Elvire, *Don Juan* Moliera, režija Petar Veček; Alla, *Kokoš* V.N. Koljade, režija Dražen Ferenčina; Elizabeta, *Skoro slučajno žena*, *Elizabeta* D. Foa, režija Lawrence Kiiuru; Karolina, *Kazimir i Karolina* Ö.von Hörvatha, režija Petar Veček; Agnes, *Škola za žene* Moliera, režija Dejan Šorak; Eva, *Jesenja sonata* I.Bergman, režija Matko Sršen; Petra von Kant, *Gorke suze Petre von Kant* W.Fassbindera, režija Matko Sršen; Elizabeta Bam, *Elizabeta Bam* D.Harmsa, režija Ranka Mesarić; Grete, *Vježbe u Goethe-institutu* I.Bakmaza, režija M.Međimorec; Eleonor, *Zima jednog lava* J.Goldmana, režija Hana Veček; Margareta, *Hrvatski Faust* S.Šnajdera, režija

Petar Veček; Ona, *Posljednja karika* Lade Kaštelan, režija Hana Veček; Agneza, *Dumanjske tišine* S. Šnajdera, režija Petar Veček; Praksida, *Na kućnoj njezi* I. Bakmaza, režija Vladimir Milčin; Ružica Sitarova, *Sluga Jernej i njegovo pravo* D. Mađarića, režija D. Mađarić; Genja, *Emirički* M. Krleže, režija Miro Međimurec; Hedvig, *Divlja patka* H. Ibsena, režija Radovan Grahovac; Varja, *Višnjik* A. P. Čehova, režija Petar Veček; Ana, *Svjetlo za insekte* D. Jelačića Bužimskog, režija Želimir Mesarić; Jarmila, *Doživljaji dobrog pisca Haška* H. Hitreca i D. Ruljančić, režija Tomislav Durbešić; Eleonora, *Tango* S. Mrožeka, režija Joško Juvančić; Maša, *Galeb* A. P. Čehova, režija Petar Veček; Neva Nevičica, *Neva Nevičica* I. Brlić Mažuranić, režija Zvezdana Ladika; Reagan, *Kralj Lear* W. Shakespearea (GDK Gavella Zagreb), režija K. Spajić; Divlja mačka, *Orao, zec i divlja mačka* (Mala scena Zagreb), režija Zvezdana Ladika; Melita, *Lažeš Melita* I. Kušana (ZKM Zagreb), režija Zvezdana Ladika; Dadija, *Romeo i Julija* W. Shakespearea (HNK Zagreb), režija Petar Veček; Biba, *Kaj sad?* B. Radakovića, režija Petar Veček; Laura, *Dundo Maroje* M. Držića, režija Vasilij Senjin; Ema, *Žena bez tijela* (MMC Kult) M. Matišića, režija Dražen Ferenčina; Juliška, *Familija u prahu* (koprodukcija s NOVIM ZATO Ptuj) Nine Mitrović, režija Samo M. Strelec. Zbog svog izuzetno predanog rada i velikog iskustva bila je i asistent mnogim redateljima koji su radili u HNK u Varaždinu.

Vid Novak Kralj

Rođen u Čakovcu 8. IV. 1984. g. Osnovnu školu, kao i glazbenu školu, pohađao u Zagrebu i Varaždinu, nakon koje upisuje srednju Glazbenu školu u Varaždinu. Maturirao 2003. g., smjer - glazbeni teoretičar. Izborni predmet, kompoziciju, pohađao kod prof. Davora Bobića. 2005. g. Diplomirao na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, odjel glazbene pedagogije.

Klavir završio u klasi prof. Čedne Osip. Od izbornih predmeta, završio orgulje u klasi prof. Eduarda Kancelara. U HNK u Varaždinu surađivao u predstavama za djecu, kao skladatelj i korepetitor (*Orao, zec i divlja mačka* - Z.Ladike, te *Tajne začarane šume* - Z.Ladike). Podučavanje klavira na glazbenom tečaju za mlade u Puli (*Čarobna frula*). Solo sviranje jazz standarda na klaviru. Glazba pisana za cabaret *Singerica* Jagode Kralj Novak njegov je prvijenac u ovom žanru.

